

до більш руйнівних наслідків, аніж послідовне, поступове переживання кожної кризи» [3, с. 85].

Із переходом з початкової ланки навчання в середню, М.°Бітянова пов'язує стрімке зростання тривожності і невпевненості у молодших підлітків, оскільки дитина переживає в таких умовах емоційний дискомфорт, що часто супроводжується внутрішньою напруженістю, ускладненим прийняттям як інтелектуальних, так і особистісних рішень. Досить тривале психічне напруження може закінчитися шкільною дезадаптацією – тоді дитина стає недисциплінованою, неуважною, безвідповідальною [5, с. 48].

Для того, щоб включитися в нову соціальну ситуацію при переході з початкової школи в основну, учень повинен володіти певними особистісними якостями, що свідчать про успішне завершення початкової школи та прогнозують успішну діяльність в основній школі.

Велике значення у психологічній підготовці учнів до переходу на другий ступінь загальної освіти має робота, спрямована на подолання труднощів соціальної адаптації. Під час адаптаційного періоду в 5 класі особливо важливо створювати особистісну привабливість кожного учня шляхом моделювання ситуацій успіху.

Список використаних джерел

1. Бітянова М. Р. Азарова Т. В., Афанасьєва Е. И., Васильєва Н. Л. Работа психолога в начальной школе. М. : Изд-во «Генезис», 2001. 352 с.
2. Крайг Г. Психология развития. СПб., 2000. 615 с.
3. Поливанова К. Н. Психология возрастных кризисов: учеб. пособие для студ. высш. пед. Заведений. М. : Издательский центр «Академия», 2000. 184 с.
4. Прихожан А. М. Толстых Н. Н. Подросток в учебнике и в жизни. М. : Знание, 2001. 140 с.
5. Учителям и родителям о психологии подростка. М. : Высшая школа, 2004. 124 с.

Метейко І. Ю.,

Студентка II курсу магістратури, гр. МСРп-191

Науковий керівник – Захаріна М. І., канд. філос. наук

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ДУХОВНО-МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У наш час актуальним стають дослідження духовних та моральних цінностей суспільства. Традиції, звичаї, обряди, ритуали, які є характерними для нашого суспільства, що стосуються кожної окремої людини. З огляду на це, важливим є знання про ту етнічну спільність, до якої ми належимо, про особливості того народу, представниками якого ми є, про його ментальність та національні цінності й пріоритети. Дослідження духовно-моральних цінностей здійснювали філософи, психологи і педагоги багато сторіч тому, однак це питання залишається актуальним і на сьогоднішній день.

Ідеали та норми моралі створювались століттями кожною нацією, їх затверджували та вдосконалювали в практиці поведінки та стосунків. Зараз все більше затверджується думка, що особливості різних історичних епох

впливали на формування певних моральних ідей, норм, правил поведінки, виховних ідеалів у моральному формуванні особистості.

Є. Поміткін визначає духовність як «специфічно людську рису, виявляється, в багатстві духовного світу людини, її ерудиції, розвинених інтелектуальних та емоційних потребах, моралі», а І. Бех зазначає, що духовність передбачає вихід за рамки егоїстичні інтереси, особиста вигода та орієнтація на моральну культуру людства [3, с. 28]. С. Яремчук пов'язує духовність із працею, спрямованою на саморозвиток, яка допомагає людині стати Людиною та зберігає її людяність [2, с. 98]. На думку С. Ярмуса, свідомо діяльність людського духу входить у духовність, вона підносить людину до ідеалу добра, до того, що його облагороджує [4, с. 87].

Духовність, на думку А. Богуша, є різновидом інтелектуально-чуттєвого, емоційного стану людини, що виявляється у позитивній поведінці та діяльності людини і характеризує її цілісність як особистості [4, с. 65].

Духовні цінності - це духовні ідеї, явища, концепції, вимоги, властиві людині, суспільству чи науковому чи етичному вченню.

Духовне життя суспільства - це широке поняття всього вищесказаного. Він охоплює багатогранні процеси, явища, пов'язані з духовною сферою життя людей, сукупністю їх поглядів, почуттів, ідей, а також процеси виробництва соціальних та індивідуальних ідей та їх засвоєння. Духовне життя - це не тільки ідеальні явища, а й його суб'єкти, які мають певні потреби, інтереси, ідеали і які мають соціальні інститути, що займаються виробництвом, розповсюдженням та зберіганням духовних цінностей (клуби, бібліотеки, театри, музеї, навчальні заклади, релігійні та громадські організації тощо) [1, с. 31].

Категорія "мораль" трактується як "система цінностей, принципів, норм і правил поведінки та діяльності людей, що регулюють відносини між ними на гуманній основі" [7, с. 43].

Представники "гуманістичної етики" (В.Вейт, А.Гарнет, І.Бєббіт, І.Лєвін) також бачать суть моралі в психологічній здатності людини виражати себе в певних моральних нормах та ідеалах [8, с. 65].

Ми розглядаємо моральні цінності як різні форми вираження моральних вимог: норми та принципи моралі, моральні ідеали, поняття добра, справедливості, честі, гідності, обов'язку, моральні якості людини, характеристики вчинків, діяльності та стосунків, тощо. Моральні цінності хороші як для людини, яка їх обирає, так і для її оточення, на яке цей вибір впливає.

Цікавою є ідея в США, це досвід організації та діяльності науково-методичних центрів та асоціацій морального розвитку, які займаються розробкою та реалізацією державних програм моральних, духовних і моральних цінностей суспільства, також має значну цінність, отримання фінансування на рівні штату та місцевого самоврядування. Це дозволяє їм активно працювати над вдосконаленням духовно-моральних цінностей суспільства, проводити моніторинг, опитування для оцінки їх діяльності та визначення найбільш ефективних методів виховної роботи. Крім того, у США

поширена практика надання грантів на реалізацію програм вдосконалення духовних і моральних цінностей людей [8, с. 69].

Складність формування духовно релігійної культури суспільства полягає насамперед у тому, що цей суспільно політичний, філософсько-морально психологічний феномен містить комплекс чинників, які неоднозначно трактуються сучасними теоретиками і практиками. Тому на першому етапі постановки цієї проблеми необхідно провести пошуки встановлення його структурних елементів, виокремлення складових елементів релігійної культури суспільства, виявлення їх функціонального взаємозв'язку, простежити у статичній і динамічній зміні рівня сформованості й розвитку окремих складових цього процесу, показати чутливі вікові періоди прояву релігійних відносин та розвитку якостей духовно-релігійної культури особистості.

Отже, духовне життя суспільства є надзвичайно важливим елементом його життя, оптимальний процес розвитку якого залежить від його загального процесу. Розвиток духовного життя суспільства базується на духовному виробництві, яке здійснюється у нерозривному взаємозв'язку з іншими видами суспільного виробництва, тобто духовне виробництво - це насамперед формування духовних потреб людей поряд із їхніми потребами, це виробництво соціальної свідомості. Також ми пропонуємо створити в Україні центри та асоціації з морального розвитку дітей та запровадити державні програми духовно-моральних цінностей українського народу. З цією метою уряд повинен запровадити механізм надання грантів на розробку та реалізацію програм духовно-моральних цінностей як на державному, так і на місцевому рівнях.

Список використаних джерел

1. Бех І.Д. Виховання особистості: Сходження до духовності. Київ, 20016. 272 с.
2. Бердяев Н.А. Філософія вільного духа. Москва, 1994. 480 с.
3. Богущ А.М. Дефініції «духовність» і «моральність» в аспекті національного виховання в Україні // *Морально-духовний розвиток особистості в сучасних умовах : збірник наукових праць*. Київ, 2015. 230 с.
4. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навчальний посібник. Київ, 2008. 566 с.
5. Гончаренко С. Педагогічний словник. Київ, 1997. 375 с.
6. Гехт Д. Взаємодопомога через служіння суспільству: навчаючись бути корисним // *Шкільна освіта в США*. 2018. 390 с.
7. Дічек Н. П. А. Макаренко і світ: Аналіз англійських студій. Київ, 2015. 303 с.
8. Жуковський В. Моральні цінності американського суспільства // *Рідна школа*. 2012. 380 с.

Москалець А. С.,

Студентка II курсу магістратури, гр. ЗМСРп-191

Науковий керівник – Шакун Н. В., канд. філос. наук, доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день, основним проблемним питанням для держави